

Корецька В.В.

суддя Ківерцівського районного суду

Волинської області

ORCID ID: 0000-0002-5685-5337

ЗАГАЛЬНА ТЕОРІЯ ДОКАЗІВ ТА ДОКАЗУВАННЯ

Актуальність статті. Доказування обставин кримінального правопорушення складається на підставі² пізнавальної діяльності слідчого та включає основні структурні елементи встановлення обставини кримінального правопорушення, а саме подію, час, місце, спосіб та інші обставини його вчинення; вину підозрюваного, обвинуваченого, яка згідно з матеріальним правом передбачає встановлення складу злочину розкриває форму вини, мотив, мету; вид і розмір шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, а також розмір процесуальних витрат. Слідчий повинен встановити всі обставини складу кримінального правопорушення, визначити, які фактичні дані мають відношення до предмету доказування, які підлягають скасуванню на підставі процесуального рішення слідчого, прокурора або слідчого судді. Пізнавальна діяльність доказування полягає у збиранні, перевірці та оцінці фактичних даних на стадії досудового розслідування з метою встановлення обставин, що мають значення для кримінального провадження.

Аналіз процесу доказування свідчить, що основні положення передбачають збирання доказів, встановлених ст. 93 КПК України. Збирання доказів здійснюється сторонами кримінального провадження. Сторона обвинувачення збирає докази шляхом проведення слідчих (розшукових) дій, витребування та отримання від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, службових та фізичних осіб речей, документів, відомостей, висновків експертів, висновків ревізій та актів перевірок, проведення інших процесуальних дій.

Сторона захисту, потерпілий здійснює збирання доказів шляхом витребування та отримання від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, службових та фізичних осіб речей, копій документів, відомостей, висновків експертів, висновків ревізій, актів перевірок; ініціювання проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій та інших процесуальних дій, а також шляхом здійснення інших дій, які здатні забезпечити подання суду належних і допустимих доказів. Ініціювання стороною захисту, потерпілим проведення слідчих (розшукових) дій здійснюється шляхом подання слідчому, прокурору відповідних клопотань. Однак, всі документи, що отримує сторона захисту вона повинна передати слідчому, прокурору, судді. Тільки вони мають процесуальні повноваження щодо оцінки сукупності доказів під час доказування обставин кримінального правопорушення.

Основа пізнавальної діяльності у кримінальному процесі є проведення процесуальних, слідчих розшукових дій. Практична проблема доказування полягає в тому, що слідчий не був присутнім під час вчинення кримінального правопорушення тому основне завдання його це встановити обставини кримінального правопорушення за допомогою пізнання, об'єктивного, неупередженого проведення слідчих розшукових дій.

Мета статті. Практичні положення доказування включають до себе елементи пізнання, аналіз, логічний підхід встановлення обставин кримінального правопорушення. Наукові дослідження теорії пізнання обставин кримі-

нального правопорушення, протидії злочинності створили передумови для визначення нової концепції розкриття, досудового розслідування та судового розгляду кримінального провадження. Аналіз наукової літератури свідчить, що поняття гносеології, онтології, пізнання почали вживати у юридичних науках зовсім недавно. Тому розгляд пізнання у кримінальному процесі, його функціонально змістовні положення мають декілька теоретичних та практичних проблем. Необхідно надати єдине визначення окремих теоретичних положень пізнання, запропонувати практичні елементи механізму реалізації.

Новизна полягає в тому, що теоретичні положення пізнання під час кримінального провадження були предметом дослідження тільки окремих галузевих наук та криміналістики. Кримінальний процес використовує процесуальні методи, методологію, логіку, аналіз, пізнання обставин кримінального правопорушення, однак теоретичні розробки даної проблеми до кінця не визначені, що вказує на окремі протиріччя між теорією та практикою.

Теоретичні положення. Процесуальні аспекти проведення слідчих розшукових дій досліджувалися в багатьох працях вчених в галузі кримінального процесу, криміналістики. Процесуальні аспекти проблем проведення, фіксації доказів, встановлення обставин кримінального правопорушення були предметом дослідження з боку С.А. Альпера, Ю.П. Аленіна, О.В. Бауліна, Н.С. Карпова, І.В. Басіста, В.В. Галаган, Ж.В. Удовенко, І.В. Гловюк, О.В. Капліної, Ю.М. Грошевого, О.М. Ларіна, В.В. Назарова, М.С. Строговича, О.Г. Шило та ін. [1-3; 5-8; 12].

Аналіз процесуальних, методологічних, тактичних, криміналістичних положень проведення слідчих розшукових дій визначив основні процесуальні аспекти їх розподілу на процесуальні та слідчі розшукові, встановив елементи фіксації доказів, предмету доказування. Криміналістичні конструкції надали положення пізнання обставин кримінального

правопорушення, фіксацію слідів злочину.

Необхідно звернути увагу, що наука кримінального процесу недостатньо приділяє уваги окремим положенням інституту слідчих розшукових дій, до кінця не визначено процесуальне поняття слідчих розшукових дій, класифікація, форми, види, система та особливості провадження під час досудового розслідування. Категорія слідчі розшукові дії були предметом наукових дискусій у юридичній літературі. Окремі вчені визначають слідчі розшукові дії у широкому визначенні, оскільки вони здійснюються на підставі чинного законодавства, проводяться уповноваженими державними посадовими особами під ними іноді розуміють «процесуальні дії, чинені вповноваженими органами та за результатами їх проведення встановлюються докази, які вказують на вину підозрюваного.

Опоненти, Р.Д. Рахунов, Ф.Н. Фаткулін, П.С. Єдкінд та ін. висловлюють поняття слідчих розшукових дій з точки зору збирання, перевірки, оцінки доказів, що розкривають обставини кримінального правопорушення. Вони вважають, що проведення процесуальних дій, пов'язаний з початком кримінального провадження, реєстрації заяви у єдиному реєстрі досудового розслідування, складання клопотання слідчого, прокурора до слідчого судді у разі обрання міри запобіжного заходу, пред'явлення повідомлення про підозру та ні. Не є слідчими розшуковими діями спосіб збирання доказів, який передбачає проведення освідування потерпілої, отримання представлених предметів і документів. Тому визначати процесуальні дії слідчого, як слідчі розшукові дії не правильно з погляду нормативного визначення диспозиції закону [10; 13; 15].

Всі процесуальні, слідчі розшукові, судові дії мають чітко визначену у чинному законодавстві процесуальну форму, яка розроблена практикою та встановлена законом. Процесуальна форма має процесуальні елементи, які забезпечують її виконання, а за порушення передбачає юридичну відповідальність у кримінальному процесі.

Окремо необхідно визначити криміналістичний підхід до проведення слідчих розшукових дій. Криміналістика визначає проведення слідчих розшукових дій для фіксації слідів, які залишає підозрювана особа. Основа криміналістичної теорії це фіксація слідів, проведення експертизи, яка надає слідчому підстави для точного з'ясування обставин кримінального правопорушення.

Чинний закон, у ст. 223 КПК України, визначає процесуальний зміст слідчих розшукових дій, а саме слідчі розшукові дії — це засіб збирання, перевірки, оцінки доказів, які детально регламентовані законом, закріплюються процесуальною формою. Процесуальне значення слідчих розшукових дій полягає в тому, що вони є основою для встановлення істини у кримінальному провадженні. Іноді до слідчих розшукових дій відносять затримання підозрюваного, накладення арешту на майно, одержання зразків для порівняльного дослідження, контроль та технічний запис телефонних розмов, аудіо відео контроль особи.

Виклад загального матеріалу. Аналіз проведення слідчих розшукових дій вказує, що їх система є спірною у кримінальному процесі. Слідчі розшукові дії можуть бути класифіковані на види за різними критеріями, зокрема сторонами, учасниками кримінального провадження, умовами їх проведення та ін.

В.Д. Берназ, О.М. Ларін, С.В. Слінько та ін. виділяли види слідчих розшукових дій на підставі пізнавальних методів, способів одержання інформації, складності відображуваних об'єктів і мети проведення слідчих розшукових дій. Одна з основних класифікацій будується на пізнавальних методах: розшуку, спостереження, комбінації, а також у їх взаємодії. Розшук передбачає отримання на підставі завдання кримінального провадження показань та відтворення вербальної інформації. Його основа знаходиться у процедурі проведення допиту, перехресного допиту. Метод спостереження встановлений, як сприйняття зовнішніх ознак об'єкту є ведучим у таких слідчих розшукових діях, зокрема огляд, обшук, вилучення, слід-

чий експеримент. Пізнавальні методи залежать від відображуваних слідів і значно впливають на процесуальну форму слідчих розшукових дій [4, с. 35; 8; 11; 15].

Слідчі розшукові дії є безпосереднє сприйняття, фіксації інформації. Тільки призначення та проведення експертизи заснована на опосередкованому отриманні доказів, коли прихована інформація виявляється за допомогою дослідження експерта на підставі його спеціальних пізнань.

По складності відображення слідчі розшукові дії можна визначити у наступних формах. Перша спрямована на відображення ізолюваних об'єктів, а саме проведення допиту, огляду, обшуку та ін. Друга, відображає спеціальні інтегровані об'єкти, зокрема перехресний допит, слідчий експеримент, пред'явлення для впізнання. Остання група слідчих розшукових дій має особливу структуру та умови проведення.

Мета слідчих розшукових дій дозволяє виділити типові ситуації, які спеціально пристосовані для перевірки зібраних доказів. Можна визначити перехресний допит, слідчий експеримент, пред'явлення для впізнання, проведення експертизи. В даному разі слідчий повинен обов'язково попереднє закріпити докази, які повинен перевірити за результатами проведення попередніх слідчих розшукових дій.

Чинний кримінальний процесуальний закон виділяє слідчі розшукові дії на наступні види за сукупністю прийомів їх проведення; засобів пізнання, застосування спеціальних прийомів, фіксація результатів проведення. Перший вид пов'язаний з спостереженням обставин вчинення кримінального правопорушення. Слідчий проводить огляд місця події, фіксує фактичні дані, при цьому він не знає які фактичні дані відносяться до вчиненого кримінального правопорушення. Після проведеного аналізу, оцінки фактичних даних у сукупності слідчий проводить слідчі розшукові дії, за якими перевіряє фактичні дані та первинну інформацію за допомогою інших

слідчих розшукових дій. В даному разі на підставі перехресного допиту, слідчого експерименту. Другий вид слідчих розшукових дій використовується для спостереження важко доступних об'єктів під час проведення слідчих розшукових дій, які тимчасово обмежують права та свободи підозрюваного. Слідчий проводить на підставі ухвали слідчого судді обшук, накладає арешт на поштово телеграфну кореспонденцію та вилучає її, проводить аудіо відео контроль спостереження за проведенням телефонних розмов та інших переговорів. Третій вид слідчий використовує під час проведення допиту. Окремий вид, який полягає у дослідженні прихованої інформації, проводиться на підставі ухвали слідчого судді це призначення та проведення експертизи. Криміналістика визначає декілька видів експертиз, на підставі яких встановлюється факт вчинення кримінального правопорушення. Так, за результатом дослідження трупа судово медичний експерт надає висновок про причину смерті, види тілесних ушкоджень та ін. Слідчий повинен перевірити та встановити обставини кримінального правопорушення під час допиту, слідчого експерименту та визначити чи є показання підозрюваного правдиві, або він скриває факти вчинення кримінального злочину. Після проведення експертизи дактилоскопії експерт надає висновок про відбитки пальців, які співпадають з відбитками підозрюваного, що залишені на місці кримінального правопорушення. Слідчий перевіряє фактичні дані та на підставі висновку експерта проводить допит.

Форма процесу залишається незмінною. Основні положення стадії досудового розслідування передбачають розшукову форму кримінального провадження. Слідчий повинен проводити пошук фактичних даних, перевіряти їх та процесуально зафіксувати як докази. Функції кримінального процесу обвинувачення, захисту та правосуддя на стадії досудового розслідування виконують єдину функцію розшуку обставин кримінального правопорушення, встановлення вини підозрюваного.

Розшуковий процес стримується стороною захисту, яка вимагає від слідчого отримання не тільки обвинувальних доказів, а також виправдувальних. Сторона захисту надає слідчому клопотання про проведення слідчих розшукових дій, або оскаржує його процесуальну діяльність до прокурора або слідчого судді. Слідчий, в окремих випадках, сам зацікавлений вирішити спірні питання, що виникають під час проведення досудового розслідування.

На основі методів правового регулювання та пізнання обставин кримінального правопорушення пропонуємо скласти конструкцію проведення слідчих розшукових дій на стадії досудового розслідування. Перша конструкція передбачає пошукову модель проведення слідчих розшукових дій. В даному разі слідчий повинен застосувати імперативний метод правового регулювання, який передбачає виконання норми чинного законодавства на підставі вертикальних правових відносин, що виникають між слідчим та керівником органу досудового розслідування, наглядовим прокурором, в окремих випадках слідчим суддею.

Інші положення визначені диспозитивними нормами кримінального права та процесу. Слідчий повинен у разі проведення слідчих розшукових дій встановити обставини кримінального правопорушення та доказати вину підозрюваного. В кінцевому значенні слідчий проводить процедуру встановлення доказів та перевіряє їх, а оцінку доказів робить суддя, колегіальний суд під час судового розгляду кримінального провадження.

Кримінальний процес передбачає притягнення винного до кримінальної відповідальності, а слідчий встановлює фактичні дані, які підтверджують вину підозрюваного у вчиненні кримінального правопорушення. Слідчий, як сторона обвинувачення виконує функцію обвинувачення у розшуковому процесі.

Розглядаючи першу конструкцію імперативності правових норм можна визначити, що проведення окремих слідчих розшукових дій встановлені на підставі процесуальних повноважень слідчого.

Друга конструкція передбачає проведення окремих слідчих розшукових дій, які тимчасово обмежують процесуальні права, обов'язки та свободи учасників кримінального провадження, тільки після отримання ухвали слідчого судді.

Імперативність правових норм передбачає діалог між слідчим та учасником кримінального провадження. Слідчий повинен виконувати диспозицію правової норми. Порушення правової норми під час її виконання буде вважатися, як фіксація недопустимих доказів.

Прикладом диспозитивності правової норми є проведення слідчої розшукової дії допит учасника кримінального провадження. Для проведення допиту достатньо ініціативи слідчого. В окремих випадках, процес передбачає клопотання сторони захисту або потерпілого. Під час допиту слідчий складає протокол, який є доказом у кримінальному провадженні. Слідчий отримує показання, які він повинен перевірити та поєднати у єдине визначення встановлення факту вчинення кримінального правопорушення.

Як свідчить практика теоретичні положення проведення слідчих розшукових дій мають суттєві недоліки. По-перше, слідчий не має процесуальної самостійності, яка обмежена процесуальними повноваженнями наглядового прокурора, під час здійснення прокурорського нагляду у формі процесуального керівництва. Слідчий підкоряється процесуальним повноваженням адвоката – захисника, який має право надавати слідчому клопотання про проведення слідчих розшукових дій. У разі відмови адвокат оскаржує дії або бездіяльність слідчого до слідчого судді. Чинне законодавство встановило обмеження повноважень слідчого у разі отримання дозволу на проведення окремих слідчих розшукових дій, які тимчасово обмежують процесуальні права учасників процесу, а також призначення експертизи слідчим суддею. В даному разі слідчий обмежений терміном проведення слідчої розшукової дії, оперативності встановлення обставин кримінального правопорушення.

У суботу та неділю, до 9 та після 18-00 години слідчий суддя не працює.

По-друге, слідчий не має процесуальних повноважень дотримування процесуальних прав, обов'язків, свобод та гарантій учасникам кримінального провадження. Об'єктивно слідчий виконує імперативні норми процесу, але суб'єктивно дані норми не відповідають, в окремих випадках, нормам міжнародного права, які ратифіковані державою Україна.

По-третє, слідчий збирає докази, які підтверджують вину підозрюваного на стадії досудового розслідування. Публічність процесу передбачає встановлення вини підозрюваного на підставі фактичних даних, які підтверджують його вину. Публічність процесу надає активність слідчого, який проводить слідчі розшукові дії зі своєї ініціативи. Крім того за дорученням слідчого, оперативні підрозділи встановлюють, в окремих випадках, непроцесуальну інформацію, яка може долучитися до кримінального провадження.

Змагальність процесу припускає побудову слідчих розшукових дій в рамках тріалогу, а саме встановлених правових відношень між слідчим та сторонами процесу під час вирішення кримінального спору. В даному процесі кримінальний позов вирішує суддя, колегіальний суд.

Чинне законодавство України встановило змішаний спосіб збирання доказів. Він складається із двох етапів. На першому сторона обвинувачення отримує фактичні дані, які фіксуються як докази. Поліція встановлює очевидців кримінального правопорушення, складає протокол допиту, має право вилучити матеріальні сліди та ін. Повноваження адвоката – захисника встановлені таким чином, що він має право на підставі запиту юридичної консультації витребувати документи, надавати слідчому свідків з боку сторони захисту, які повинні бути допитані на стадії досудового розслідування.

Другий етап укладається у процесуальній легалізації, що передбачає збирання, закріплення, долучення доказів до кримінального

провадження стадії досудового розслідування. Категорія "збирання доказів" у кримінальному провадженні можна визначити умовним. Слідчий встановлює факти, що існують у відомостях про факти та процесуально закріплює у формі протоколу. Після складення протоколу фактичні дані стають допустимими доказами. Однак, змагальний процес побудовано таким чином, що докази стадії досудового розслідування повинні пройти перевірку під час судового розгляду кримінального провадження. Прикладом є визнання вини підозрюваним на стадії досудового розслідування. В даному разі визнання вини, якщо вона не підтверджена сукупністю перевірених доказів для суду не має ніякого значення. Змагальність процесу полягає у встановленні обставин кримінального правопорушення та вини обвинуваченого на стадії судового розгляду. Докази, які встановлені під час судового розгляду перевіряються сторонами процесу. Сторони в даному випадку мають рівні процесуальні повноваження щодо встановлення вини обвинуваченого. Тільки суддя виконуючи функцію правосуддя на підставі внутрішнього переконання має право визнати докази стадії досудового розслідування судовим доказами, які покладаються у вирок.

Основа пізнання обставин кримінального правопорушення полягає у встановленні обставин вчинення кримінального злочину. Однак не завжди слідчий має можливість точно встановити обставини кримінального правопорушення під час проведення слідчих розшукових дій. Практика ставить питання проведення повторно слідчої розшукової дії. Закон дозволяє проведення повторного допиту учасника кримінального провадження для уточнення його показань. Практика ставить питання щодо повторного проведення огляду місця події, обшуку, проведення ввізнання та ін. Треба виходити з диспозитивних положень чинного законодавства та надати можливість слідчому проводити повторно будь яку слідчу розшукову дію.

Слідчий зобов'язаний перевірити показання учасників кримінального процесу під час проведення слідчого експерименту. В даному разі слідчий має право залучити до проведення слідчої розшукової дії учасників кримінального провадження для встановлення обставин вчинення кримінального злочину. Перевірка доказів, які встановлені під час досудового розслідування перевіряються за допомогою проведення слідчого експерименту.

Оцінка доказів, як передбачено ст. 94 КПК України, проводиться слідчим, прокурором, слідчим суддею, колегіальним судом за своїм внутрішнім переконанням, яке ґрунтується на всебічному, повному й неупередженому дослідженні всіх обставин кримінального провадження, керуючись законом, оцінюють кожний доказ з точки зору належності, допустимості, достовірності, а сукупність зібраних доказів - з точки зору достатності та взаємозв'язку для прийняття відповідного процесуального рішення. Жоден доказ не має наперед встановленої сили.

Однак, чинне законодавство, закони психології, логіки не визначають поняття внутрішнє переконання. Одна людина відрізняється від іншою складом характеру, досвідченим опитом, освітою та ін. Тому необхідно уточнити диспозицію ст. 94 КПК України та визначити, що органи кримінальної юстиції, а саме слідчий, прокурор, слідчий суддя, суддя, колегіальний суд повинні проводити оцінку доказів на підставі їх пізнання та сукупності на підставі нормативного визначення кримінального права та процесу.

Особливу конструкцію має пізнання фактичних доказів, які отримані від оперативних підрозділів. Закон встановлює, що оперативні підрозділи мають процесуальні права у кримінальному провадженні тільки отримання доручення слідчого, прокурора. Важливу роль грає встановлення доказів, їх пошук, фіксація у взаємодії між слідчим та оперативними підрозділами.

Кримінальний процес встановлює дві форми взаємодії між слідчим та оператив-

ними підрозділами. Перша форма є процесуальною, яка встановлена чинним законодавством та передбачає, згідно ст. 40 КПК України, дачу доручень оперативним підрозділам. Після отримання доручення оперативний співробітник має процесуальні повноваження на проведення слідчих розшукових дій. Крім того слідчий має право, приймати участь разом з оперативним співробітником, під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Слідчий присутній під час фіксації аудіо відео інформації, яка отримується на підставі ухвали слідчого судді, у разі здійснення контролю за проведенням злочину. Друга форма є непроцесуальний контакт між слідчим та оперативними підрозділами. В даному разі виникають деякі практичні проблеми. Отримавши оперативну інформацію оперативний співробітник не має процесуальних повноважень її перевірки тому він надає дану інформацію слідчому. Слідчий не має процесуальних повноважень перевірити оперативну інформацію, оскільки, згідно ст. 214 КПК України, всі процесуальні дії починаються тільки після реєстрації рапорта оперативного співробітника у Єдиному реєстрі досудового розслідування. Однак, щоб не розголошувати джерело інформації оперативний співробітник не завжди складає рапорт, а висловлює побажання, щоб реєстрацію заяви зробив слідчий.

Аналіз кримінальних проваджень 1200 проваджень у Волинській, Хмельницькій, Київській областях свідчить, що тільки від 3 до 10% оперативної інформації, яка надходить від оперативного співробітника до слідчого мають судову перспективу. Аналіз кримінального законодавства даних проваджень свідчить, що 90% даних проваджень були реалізовані оперативними співробітниками та слідчим, прокурором за вчинення кримінального правопорушення отримання хабаря. 10% кримінальних проваджень мали інші статі кримінального законодавства.

Важливо зазначити, що інформаційний звіт за фактом вчинення кримінального правопорушення, як він був встановлений з 1961 року залишається не змінним.

Оцінюючі пізнавальну діяльність слідчого під час отримання оперативної інформації необхідно визначити наступні елементи, а саме, слідчий повинен процесуально оцінити інформацію, яка має доказове значення для пошуку, розкриттю кримінального провадження. Застосувати процесуальні заходи, надати клопотання прокурору, слідчому судді для отримання ухвали на проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Під час реалізації оперативної інформації прийняти заходи її фіксації за допомогою спеціаліста. Метою пізнавальної інформації, яка надійшла від оперативних підрозділів є встановлення фактичних даних. Слідчий повинен обрати такі слідчі розшукові дії за допомогою яких він має процесуальну можливість встановити обставини кримінального правопорушення.

Висновок можна визначити у наступному, а саме знання та пізнання щодо предмету доказування, який включає класифікацію норм матеріального права, визначення правових, процесуальних, криміналістичних норм, що складають основу знання предмету дослідження. Встановлення процедури, методики дослідження на підставі відповідних правил, прийомів, процесуальних, слідчих розшукових дій. Визначення межі предмету доказування та на підставі встановлених процесуальних строків встановити винного. Всі учасники кримінального процесу у разі проведення слідчих розшукових дій повинні мати права на оцінку фактичних даних під час досудового розслідування. Об'єктивність пізнання може бути визначена у протоколах проведення процесуальних, слідчих розшукових дій. Всі учасники процесу мають право на внесення доповнень, уточнень, зауважень до протоколу.

Анотація

Стаття розглядає елементи загальних та спеціальних теорій кримінального процесу. Основа кримінального процесу є притягнення до кримінальної відповідальності. На підставі чинного законодавства слідчий починає досудове розслідування та повинен встановити обставини кримінального правопорушення. Досудове розслідування передбачає повне, об'єктивне, неупереджене встановлення предмету доказування на підставі пізнання, аналізу фактичних даних, що вказують на вину підозрюваного. Процесуальні повноваження слідчого визначені КПК України, однак його процесуальна самостійність обмежена контрольними функціями прокурора, слідчого судді. Слідчий встановлює склад кримінального правопорушення на підставі норм матеріального права, він оцінює дії підозрюваного, складає повідомлення про підозру де вказує процесуальні обставини кримінального правопорушення та склад злочину, який інкримінується підозрюваному.

Загальні положення статті розглядають елементи доказів та доказування на підставі пізнання обставин кримінального правопорушення слідчим, прокурором, слідчим суддею на стадії досудового розслідування, процесуальну фіксацію фактичних даних та надання правової оцінки протиправних дій підозрюваного. Надаються теоретичні та практичні положення доказування обставин кримінального правопорушення. Пропонується внесення окремих уточнень до чинного КПК України.

Ключові слова: докази, доказування, пізнання, механізм, дізнавач, слідчий, прокурор, суддя, учасник процесу, гарантії.

Аннотация

Статья рассматривает элементы общих и специальных теорий уголовного процесса. Основа уголовного процесса является привлечение к уголовной ответственности. На основании действующего законодательства следователь начинает досудебное расследование и должен установить обстоятельства уголовного преступления. Досудебное расследование предполагает полное, объективное, беспристрастное установление предмета доказывания на основании познания, анализа фактических данных, указывающих на вину подозреваемого. Процессуальные полномочия следвателя определены УПК Украины, однако его процессуальная самостоятельность ограничена контрольными функциями прокурора, следвателя судьи. Следователь устанавливает состав уголовного преступления на основании норм материального права, он оценивает действия подозреваемого, составляет сообщение о подозрении где указывает процессуальные обстоятельства уголовного преступления и состав преступления, которое инкриминируется подозреваемому.

Общие положения статьи рассматривают элементы познания обстоятельств уголовного преступления следвателем, прокурором, следственным судьей на стадии досудебного расследования, процессуальную фиксацию фактических данных и предоставления правовой оценки противоправных действий подозреваемого. Предоставляются теоретические и практические положения доказывания обстоятельств уголовного правонарушения. Предлагается внесение отдельных уточнений в действующий УПК Украины.

Ключевые слова: познание, доказательства, доказывание, механизм, дознаватель, следователь, прокурор, судья, участник процесса, гарантии.

Koretska V.V. General theory of evidence and proving

Summary

The article examines the elements of general and special theories of criminal procedure. The basis of the criminal procedure is criminal prosecution. Based on the current legislation, the investigator begins a pre-trial investigation and must establish the circumstances of the criminal offense. Pre-trial investigation involves a complete, objective, impartial establishment of the subject of evidence based on knowledge, analysis of factual data indicating the guilt of the suspect. The procedural powers of the investigator are determined by the Criminal Procedure Code of Ukraine, however, his procedural independence is limited by the control functions of the prosecutor, investigator and judge. The investigator establishes the corpus delicti on the basis of substantive law, he assesses the actions of the suspect, draws up a report of suspicion, which indicates the procedural circumstances of the criminal offense and the corpus delicti that is incriminated to the suspect.

The general provisions of the article consider the elements of knowledge of the circumstances of a criminal offense by an investigator, prosecutor, investigating judge at the stage of pre-trial investigation, procedural fixation of factual data and provision of a legal assessment of the suspect's illegal actions. Provides theoretical and practical provisions for proving the circumstances of a criminal offense. It is proposed to introduce certain clarifications into the current Criminal Procedure Code of Ukraine.

Key words: cognition, evidence, proof, mechanism, interrogator, investigator, prosecutor, judge, participant in the process, guarantees.

Список використаних джерел:

1. Альперт С.А. Кримінально-процесуальні функції: поняття, система, суб'єкти. Х.: Основа. 1995. 120 с.
2. Аленин Ю. П. Уголовно-процессуальный кодекс Украины Науч. практ. комментарий / Ю. П. Аленин. Одеська нац. юрид. академія. Харків. Одисей. 2003. 959 с.
3. Баулін О.В. Процесуальна самостійність і незалежність слідчого та їх правові гарантії. монографія. / О.В.Баулін, Н.С. Карпов// К.: Нац. акад. внутр. справ України. 2001. 232 с.
4. Берназ В.Д. Алгоритм деятельности следователя на начальном этапе досудебного расследования по УПК Украины. Ірпень. 2013. № 2. С. 35-41.
5. Галаган В. І. Кримінальний процес України : навч. посіб. / Басиста І. В., Галаган В. І., Удовенко Ж. В. К. : Центр учбової л-ри, 2010. 352 с.
6. Гловюк І.В. Кримінально процесуальні функції: теорія, методологія та практика реалізації на основі положень Кримінального процесуального кодексу України. Одеса: Юридична література. 2015. 712 с.
7. Капліна О.В. Кримінальний процес України: підручник / О.В. Капліна, Ю.М. Грошевой, О.В. Шило. Х. Юрид. університет. 2013. 820 с.
8. Ларин А.М. Расследование по уголовному делу: процессуальные функции. М.: Юрид. лит. 1986. 260 с.
9. Назаров В.В. Конституційні права людини та їх обмеження у кримінальному процесі України. Х. Золота миля. 2009. 400 с.
10. Рахунов Р.Д. Участники уголовно – процессуальной деятельности по советскому праву. М.: Юрид. лит. 1961. 210 с.
11. Слінько С. В. Теорія та практика реформування досудового розслідування / С. В. Слінько. Харків : Владимирів, 2011. 280 с.
12. Строгович М.С. Курс советского уголовного процесса. М.: Юриздат НКЮ СССР. 1958. 440 с.
13. Фаткуллин Ф.Н. Общие проблемы процессуального доказывания. Казань.: Казанский гос. ун-т. 1973. 140 с.
14. Фойницкий И.Я. Курс уголовного судопроизводства: учебник / И.Я. Фойницкий т. 1. СПб.: Наука. 1996. 586 с.
15. Элькин П.С. Сущность советского уголовно – процессуального права. Л.: ЛГУ. 1968. 195с.